

Latince İsmi: *Vicia parvula* Ziel.

Türkçe İsmi: Karacafiğ

Taksonomik Hiyerarşi:

Alem : Plantae (Bitkiler alemi)
Bölüm : Magnoliophyta (Tohumlu Bitkiler)
Sınıf : Magnoliophytina (Kapalı Tohumlular)
Alt Sınıf : Magnoliidae (Manolya alt sınıfı)
Takım : Fabales
Aile : Fabaceae
Oymak : Viciaeae
Cins : *Vicia* L.
Tür : *Vicia parvula* Ziel.

Genel Özellikler:

Karacafiği (*Vicia parvula*) Kızılcahamam'ın 20 km kuzeydoğusunda Akyarma Geçidi yakınlarında Tema Vakfı'nın kurucularından "Toprak Dede" olarak da anılan Sayın Hayrettin Karaca ve beraberindekiler (A. Boratynski, K. Browicz ve J. Zielinski) tarafından 1991 yılı Haziran ayında toplanmış ve Jerzy Zieliński tarafından Karaca Arboretum dergisinde (Zielinski, 1992) bilim dünyasına yeni tür olarak tanıtılmıştır.

Karacafiği (*Vicia parvula*) tek yıllık, 8-10 cm'ye kadar yükselebilen bitkilerdir. Gövde dallanmış, köşeli ve hemen hemen tüysüzdür. Yapraklar 1.5-2 x 1-1.5 cm, 6-8 yaprakçıklı, çok kısa bir kılçıkla sonlanır. Stipüller (yaprak koltuğundaki pulsu yaprakçık) mızraksı, tam kenarlı ya da dişlidir. Yaprak sapları 5 mm'den daha kısadır. Yaprakçıklar, tüysüz, dikdörtgen veya şeritsi, 4-8 x 1 (-1.5) mm boyutlarında; uç kısımları küt veya birazcık girintili. Çiçek durumları üst kısımlardaki yaprakların koltuklarında yer alır. Çiçek durumu sapları koltuğundaki yapraklardan daha kısa ve (1-) 2 çiçeklidir. Çiçekleri çok küçüktür. Çanak yapraklar çansı, 2-2.5 (-2.8) mm uzunluğunda, 1.5 mm eninde, seyrek tüylüdür. Çanak yaprak dişleri dar üçgenimsi, uzunca sivri uçlu, 0.7-1 mm uzunlukta, hemen hemen aynı boyda, belirgin şekilde tüpsü kısmından daha kısadır. Taç yapraklar sarımtırak-beyaz; bayrakçık ve kanat parçaları leylak veya mavi beneklidir. Bayrakçıklar 8 mm'ye varan uzunlukta, uç kısımları biraz girintili, kayıkçık ve kanatçıklardan biraz daha uzundur. Yumurtalık küçük siğilli, 1-3 tohum taslaklı. Boyuncuk alt kısmında tüysüz, uca yakın tüylü. Baklalar 8-10 x 3 mm boyutlarında ve 1-2 tohumlu, tohumlar arasında belirgin şekilde boğumludur. Tohumlar yaklaşık 2 mm çapında, soluk kahverengi, siyah damarlı.

Bu familyaya ait *Salsola* cinsi ise özellikle tuzlu ve yarı tuzlu habitatlarda yayılan bir cinistir. *Salsola* cinsi; otsu veya alçak çalılardan oluşur; tüylü, tüysüz veya kılsı tüylüdür. Alt yapraklar hariç alternat, nadiren ± karşılıklı, çoğunlukla daralıcı lineerdir. Çiçekler tek veya braktelerin koltuğunda küçük gruplar halinde, genellikle spika çiçek durumunda, her biri 2 brakteollüdür. Periant segmentleri 5, ovat-lanseolat, başlangıçta zarımsı sonra kısmen sertleşir, meyvede kanatlı veya tüberküllüdür. Stamenler 5, konektif obtus veya akut uçludur. Tohum horizontaldir. Stigmalar 2, şerit, biz (subulat) veya ipliksidir.

Karacafiği (*Vicia parvula*), tek yıllık bir bitkidir. Haziran itibariyle çiçeklenmektedir. Temmuz ayında ise olgunlaşmış meyvelerini üzerinde görmek mümkündür. Temmuz sonlarında tohumlarının dağılımını tamamlayan bireylerin yaşam süresi de tamamlanmaktadır. Tür, gelecek yıl çimlenecek olan yeni bireyler ile neslini devam ettirmektedir.

Çiçek / Meyve dönemi	: Haziran - Temmuz
Habitatı	: Karacafiği (<i>Vicia parvula</i>) habitatı eğimli kızılçam açıklıkları olup, tür 350-900 metreler arasındaki yükseltilerde yayılış göstermektedir.
Dünyadaki yayılışı	: Türkiye endemiđi
Türkiye'deki yayılışı	: Ankara ili Kızılcahamam İlçesi Akyarma Geçidi Yakınları
Türkçe (Yerel) ismi	: Karacafiğ
IUCN Tehdit Kategorisi	: CR Yani <i>Çok Tehlikede</i> kategorisinde yer almaktadır

Türkiye'deki Mevcut Durumu ve Dağılımı:

Karacafiği (*Vicia parvula*) Kızılcahamam'ın 20 km kuzeydoğusunda Akyarma Geçidi yakınlarında 1400-1500 metreler arasında çok sınırlı yayılışa sahiptir. Karacafiği, Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı'na göre CR (*Çok Tehlikede*) tehlike kategorisinde yer almaktadır (Ekim ve ark., 2000). Tür koruma eylem planı projesi kapsamında gerçekleştirilen arazi çalışmaları sonucunda türün IUCN (2012)'e göre tehlike kategorisi ise; toplam yayılış alanı yaklaşık olarak 2 km² olup 10 km² den azdır (B2).

Tür Üzerindeki Tehditler ve Koruma Önerileri:

Karacafiği (*Vicia parvula*) yaşam alanı olarak yol kenarlarında eğimli taşlı kayalık habitatlarda yayılış göstermektedir. Tür üzerinde günümüz itibari ile doğrudan insan faaliyeti tehditleri bulunmamakla birlikte, ileride yapılması muhtemel yol genişletme veya yapılaşma faaliyetleri türün yaşaması için tek yaşam alanı olan bu habitatın yok olmasına sebebiyet verecektir. Tek nokta endemiği ve çok sınırlı yaşam alanı ve birey sayısına sahip bu tür için alanın acil olarak koruma altına alınması önem arz etmektedir.

Kaynaklar:

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 9. Bölge Müdürlüğü Ankara DKMP Şube Müdürlüğü Karaca Fiğ Tür Eylem Planı (2019)